

Mystéria otevřené hlavy

Za chvíli to mělo vypuknout.

Aleš Petrák nervózně čekal, až dramaturg z oddělení aktuální publicistiky České televize vykoukne ze své kukaně, kterou honosně nazývali kanceláří, a pozve ho milostivě dál do místnosti maximálně dvakrát dva metry, která byla věčně zatuchlá, protože okno bylo až úplně u stropu. Dokud někdo nevyskočil na židli, nedalo se tu větrat. Inu, relikvium komunismu. Asi tenkrát nepočítali s tím, že by pracovníci televize chtěli trochu čerstvého vzduchu.

Aleš byl nedočkavý. Za dveřmi kanceláře právě probíhala „schvalovačka“ první reportáže, kterou připravil do Monitoru, což byl prestižní pořad, jehož náplní byly aktuální reportáže. Redaktoři v něm rozkrývali případy společenských nešvarů, ale jednou za čas poukázali i na něco pozitivního nebo neobvyklého.

Přestože Aleš netočil poprvé, neměl nejlepší pocit. Když je člověku pětadvacet a pohybuje se mezi třicátníky a ještě mladšími, pro něž jsou obdobné příspěvky v prestižním pořadu stejně běžné jako houska na krámě a kteří se nemuseli podrobovat oné nepříjemné a do jisté míry i ponižující proceduře, jakou je schvalování, nebylo se co divit.

Chápal, že žádný soudný dramaturg nepustí na obrazovku hned první věc od reportéra, který v redakci ještě nic nepředvedl. Jeho pocity byly asi jako před návštěvou zubaře. Člověk ví, že to nebude nic příjemného, ale až ta počáteční hrůza pomine, může se vám ulevit. Tedy v případě, že nenastanou komplikace.

Jen ho štvalo, že schvalování probíhalo bez něj. Přišlo mu to hodně neuctivé. Kdyby měl dramaturg nějaké výhrady, byl on jediný kompetentní na ně reagovat. Ve své reportáži znal doslova každý centimetr. Věděl takřka nazpaměť, jak jsou za sebou sestřihány jednotlivé záběry. Uměl by dokonce předříkávat komentáře i rozhovory. Místo toho, aby byl uvnitř, trčel bezmocně venku.

Přecházel po chodbě kolem dramaturgovy kanceláře sem a tam. Vždy však jen tak daleko, aby byl nadosah, kdyby dramaturg najednou vyhlédl a zavolal na něj. Moc mu záleželo na tom, aby všechno dopadlo pokud možno co nejlépe a bez nějakých zbytečných zádrhelů.

Úspěch této reportáže podmiňoval další možnou spolupráci s redakcí Monitoru.

Samotný námět na reportáž z unikátní operace mozku se vůbec neprosazoval jednoduše. Možná to zní neuvěřitelně, ale bylo to tak. I on si naivně představoval, že až přijde za dramaturgem a sdělí mu tak exkluzivní téma, tak když minimálně nepadne na zadek, určitě nebudou žádné výhrady...

Seděli tenkrát v téže zakouřené kanceláři, před níž teď čekal, s dramaturgem pořadu Monitor Jiřím Koniášem. Ten se tvářil značně otráveně. Přestože dost kouřil a nevyhýbal se ani alkoholu, byl zdravý jako tuřín. Kdyby ho nechytly dvakrát do roka

zuby, doktory by ke svému životu vůbec nepotřeboval. Témata ze zdravotnictví, pakliže nedokazovala nějakou zlodějnu, ho proto vůbec nezajímala.

„Co už může být výjimečnější, než uvést diváky do tajů a téměř až magických funkcí našeho mozku během operace, kterou provede naše neurochirurgická jednička, profesor Najbrt?“ snažil se ho Aleš Petrák přesvědčit o jedinečnosti zamýšleného tématu.

Ostatně jiný námět momentálně po ruce neměl, respektive ne ve stavu, aby se dal co nejdříve točit.

Koniáš poslouchal, dokonce si nechal třikrát vysvětlit některé detaily, ale zdálo se, že ho daleko víc zajímá osud mouchy, která se chytla do pavučiny v rohu u stropu. Koniáš byl přibližně stejně starý jako Aleš, menší štíhlé postavy a budil dojem, jako by právě vyložil vagon antracitu.

„Je to takový málo konfliktní,“ zhodnotil námět znuděně.

„Možná že to není zcela konfliktní,“ připustil Aleš. „Ale dramatické je to až až. Jedná se o ojedinělou operaci mozku, které se dělají maximálně dvě do roka. Pacient má tumor mezi oběma hemisférami, tedy nádor mezi mozkovými polokoulemi,“ opravil se rychle, protože si nebyl jist, zda by Koniáš věděl, o čem hovoří. „Bude vůbec zázrak, jestli se k nádoru operatér dostane... A pak bude další zázrak, jestli se mu ho podaří dostat ven... To je příběh o lidské odvaze, odpovědnosti, snaze a umu, Jiří.“

Aleš už věděl, že takový zákrok je stejně napínavý a plný zvratů jako perfektní thriller.

„Já vím,“ opáčil Koniáš unaveně, „ale my děláme pátrací žurnalistiku. Kdybys tam našel něco negativního nebo špatného, to

by pak byla jiná. Třeba že pacient musel dát doktorovi úplatek, aby ho vůbec operoval!“

Podle jeho výrazu i tónu hlasu bylo jasné, že své námitky myslí vážně. A nejen on. Byl to všeobecný trend žurnalistiky, která se dostala do polohy, kdy můžete komukoli co nejsrdečněji vynadat a znectít ho i s plnou adresou a vše je v pořádku. Ovšem někoho adresně pochválit se rovnalo okamžité *tafce* za skrytou reklamu.

„Pacient těžko mohl dát úplatek, protože je už tři neděle v bezvědomí a předtím byl částečně ochrnutý,“ vysvětloval Aleš. „Takže tudy asi cestička nepovede.“

„To nevadí. Třeba nějaký ten úplateček museli dát příbuzní,“ neztrácel naději Koniáš.

Opět trefa vedle. Pacient byl zcela osamělý muž dožívající v domově důchodců. Aleš se o tom raději ani nezmiňoval. Začínal se ho pomalu zmocňovat pocit marnosti.

„Já chci natočit ten zázrak. Představ si, že se probere a bude vnímat, a dokonce vstane a bude chodit,“ zkoušel naposled přesvědčit dramaturga a dotyčnou scénu mu prakticky celou předehrál.

„Víš, ten nádor utlačuje pohybová centra. A když se operace povede, bude to stejné podobenství, jak Kristus uzdravuje Lazara. Vážně to tak vypadá. Na jedné straně pacient a tajemný mozek, jehož tajemství jen trošinku poodhalíme. Na straně druhé – lékař a pacient. Lékař by mohl být ten, který stejně jako Kristus tomu pacientovi řekne: ‚Vstaň a chod!‘“

Před očima mu probíhal celý děj tak, jak si ho fiktivně nalinkoval. V jeho představách to nemělo chybu: po sekvencích z operačního sálu, kde operatérský tým ze sebe vydává všechen

svůj um a síly, se dostáváme na pooperační oddělení. Pacient po výkonu leží se zavázanou hlavou na posteli. Má zavřené oči, do těla mu vedou infuze a další šlahouny. Na stolicích kolem něj pípají a mrkají různé přístroje – pro zvýraznění dramatického momentu.

Dlouhou chodbou přichází profesor Najbrt. Jeho kroky se rozléhají po chodbě jako v kostele. Zamíří do pooperačního pokoje. Chvilí stojí nad pacientem a kontroluje výsledky na přístrojích. Pak si nechá od službu konajícího doktora odreferovat, jaký je pacientův aktuální stav. Nakonec se nad něj skloní a řekne mu: „Pane Novotný, slyšíte mě?“

Pacient zakývá hlavou a pomalu otevře oči.

„Budete zase jura,“ oznámí mu Najbrt. Sestře pak nadiktuje dávkování medikamentů a přejde k dalšímu pacientovi.

S Koniášem to ani nehnulo.

„Rozumíš, já si prostě investigativní reportáž představuju jinak...“ odmlčel se a hledal vhodná slova.

Jestli mi teď začne povídat, co je to pátrací žurnalistika, asi se neudržím, říkal si Aleš v duchu. Když před deseti lety začínal Koniáš v Kurýru, což nebyly vůbec špatné noviny, u Aleše v oddělení jako absolvent architektury, který svůj obor nechtěl dělat, protože se mu zdál málo dobrodružný, o žurnalistice nevěděl zhora nic. A teď bude poučovat! Nebylo však příliš diplomatické vzhledem k zamýšlené spolupráci, mu tuto epizodu připomínat, usoudil Aleš.

Také ho napadlo, jak příhodné má dramaturg jméno. Představoval si, jaké vyvrcholení této absurdity by bylo, kdyby ve finále spálili na poradě jeho scénář a označili ho za kacíře, který nejen že unavuje velmi vytíženého dramaturga, ale také vlastně

ohrožuje svým diletantstvím svobodu slova ve veřejnoprávní televizi. Takhle by to nevymyslel ani Woody Allen.

Raději zanechal bláznivých, i když zábavných fikcí a pro změnu teď zas on předstíral, že Koniáše napjatě poslouchá.

Naštěstí přednáška nebyla dlouhá a Koniáš se spokojil jen s tím, že znovu zopakoval, jak jsou v příspěvcích, které vysílají, důležitá tajemství, příběh, rozpor a kontrapunkt.

„A tohle všechno já u tvé látky nějak postrádám,“ zakončil svůj výklad a bezmocně tleskl.

Asi mluvíme každý jiným jazykem, říkal si Aleš, protože byl přesvědčen, že tohle všechno jeho příběh má. Jaké může být větší tajemství než to, zda jeden z hlavních protagonistů přežije, či ne? Jaký může být napínavější příběh, než snaha zachránit pacientovi nejen život, ale především důstojný a kvalitní život? O rozporech a kontrapunktech ani nemluvě.

Jenže tyhle argumenty na Koniáše vůbec nezabíraly. Seděl jako pařez a podobně se tvářil. Aleš neměl už moc na výběr, jak ho přesvědčit. Tušil, že má poslední pokus a pak bude mít zkrátka smůlu. Nemělo cenu tedy Koniášovi vysvětlovat, co jeho téma obsahuje.

„Jiří, tohle je veřejnoprávní televize,“ zkusil ho ještě jednou naléhavě přesvědčit, až ho to samotného překvapilo.

„Chápal bych, kdyby takový námět odmítla soukromá televize. Ale vy byste měli mít v náplni ukazovat i věci, které se povedou nebo jsou nedejbože pozitivní. Zvláště ve zdravotnictví, které už takhle stojí za starou bačkoru.“

Koniáš si zapálil a podíval se kamsi do stropu, jako by čekal, že ho třeba osvítlí duch svatý. Chvilí tak setrval, a když zřejmě nic nechtělo rozhodnout tu záležitost za něj, pokrčil rameny.